

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak terek, četrtek in soboto, zjutranje izdaje opoldne, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kazipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . 13 K 20 h. ali gl. 6-60
pol leta . . . . . 6 „ 60 „ 3-30
četrť leta . . . . . 3 „ 40 „ 1-70

Posamične številke stanejo 10 vin.
Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11 uri popoldne.

Naročnino sprejema upravištvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlano naročnine se ne oziramo.

Oglašni in poslanice se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrič.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. n. str. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. o 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravištvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravištvu.

„PRIMOREC“

izhaja neodvisno od „Soča“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Slovenska in laška duhovščina v primorskih deželah.

Če je bil kdo poklican, postaviti se po robu krivici, s katero je bila začela obsipati sveta katoliška cerkev slovenske vernike v jezikovnem pogledu, je bila gotovo to naša slovenska duhovščina. Saj vendar povsodi ob vsaki priliki povdarjajo, da so iskreni prijatelji ljudstva, kateremu hočejo edino le dobro. Sveta katoliška cerkev pa je pod pritiskom Lahov in vlade hotela in še hoče slovenskim vernikom tuintam le slabo, ker jim jemlje iz cerkve celo njihov jezik ter jim usiljuje tujsčino. Ali cerkev je to delala, ne da bi se bil resno zganili slovenski duhovniki. Le v slučajih, kadar je bila krivica že prekipeča, jih je zapustila „oboedientia canonica“ v toliko, da so za hip prav previdno malce pogodrnjali. To pa je bilo vse. Nasprotno temu pa so se slovenski farovski listi zavzemali z vso gorečnostjo za latinizatorstvo in tako smo jih videli le prečesto v službi naših nasprotnikov, kar se tiče slovensčine po cerkvah, kjer je to vprašanje z ozirom na dotiko z Lahi več ali manj preporno. Ne bomo posegali nazaj ter z nova podkrevali te trditve — saj to so znane reči.

Sistem je počel s slovenskimi škofi, kar je hotel; ako se je kateri kaj „pregrešil“ v narodnem oziru, je dobil primeren ukor, pa je bil ozdravljen, kardinal Missia je bil pa od temena do pete mož sistema.

Naša duhovščina je slepo udana svojim škofom, „oboedientia canonica“ jo tišči na vseh straneh, nima nima prav nikake samostojnosti. Zato pa se je vršilo tako lahko ono brezvestno početje na tržaskih tleh, po katerem so preganjali iz cerkva slovensčino ter spravili Rojance končno do tega koraka, da so se odločno odpovedali katoliški cerkvi, ker nočejo, da bi jih polasčevala tudi cerkev, malveč si želijo vere, ki stoji vzvišena nad cestno propagando, da Lahov sosed ne sme poslušati besede božje v svojem jeziku. Tako je v Rojanu. Na to stran je gledala naša duhovščina povsem mirno,

kako se preganja in bega uboge slovenske vernike; na drugo stran pa, in prav popolnoma umevno! — ni ganila niti s prstom, ko so se blizali dogodki v Ricianjih, katere je izzvala tista sloveča nikdar sita bisaga. Ubogi reveži morajo rediti svojega duhovnika, zraven pa še dajati „davek“ v Dolino, ker je uprava tako razdeljena, da ima iztisniti iz revnega ricianjskega kmeta vsaki svoj del.

Vse te stvari so bile naši duhovščini deveta briga, zato pa je obdolžujemo tu javno, da ni storila svoje dolžnosti napram vsemu onemu, kar se je zgodilo iz visokih posvečenih slovenskih rok proti slovenskim vernikom v Trstu in v Ricianjih. Tu je slo pač res za katoliško vero — ne pa takrat, ko so sleparili volice, da gre za sveto vero in da naprednjaki jo hočejo odpraviti. Ali čujte in strmite! Kar se je delalo in pisalo proti krivici, katero je sipala cerkev na slovenske vernike, se je godilo le od posvetne in neklerikalne strani. Vendar pa ostane naše mnenje to, da je bila poklicana naša duhovščina, čuvati, da se ne godijo take krivice Slovincem, in prepričani smo, da ako bi se bila postavila ta naša drugače tako goreča duhovščina s svojimi škofi po robu tem krivicam že s početka, bi ne bilo prišlo nikdar do Rojana in do Ricianj in ob solidarnosti take za blagor našega ljudstva res unete duhovščine bi se bila zdrobila tudi moč kardinala. Tako pa je bil najhujši zatiralec tržaskih Slovencev, rojanski župnik Jurizza, pri kardinalu persona gratissima. Radi tega pa naj se le potrka naša duhovščina na prsi ter vsklikne vspricho pripeljavev v Trstu in v Ricianjih: Mea culpa, mea maxima culpa!

Kako vse drugačna pa je laška duhovščina! Ona je verna čuvarica laške narodne posesti, in korak za korakom sledi drugim svojim rojakom v boju proti nam. Laška duhovščina je organizovana tudi narodno, in ta duhovščina je bil jeden glavnih činiteljev, da so izbojevali Lahi v Trstu krivice nasproti Slovincem v cerkvi. Nočemo reči tu naši duhovščini, da naj sledi na pota krivice svojim laškim stanovskim sobratom, ali oči-

tamo pa jej, da ni storila nič proti tej moči v laškem taboru niti takrat, ko so sedeli slovenski škofje v Trstu in v Gorici. Še celo v zadnjem času, ko so se z vso resnostjo blizale znane reči v Trstu in bližini, je donela po predalih naših farovških listov beseda latinizatorstva in pokorščine „visjim“ odredbam, namesto, da bi se bili zavzeli za to, da se ne bo s slovensko višjo duhovsko pomočjo podila slovensčina iz tržaskih cerkva ter se ne bo odiral ubogege seljaka!

Laška duhovščina zmaguje in pomaga raznarodovati naše ljudstvo, naša pa molči ter gleda vse to resignirano, udana v voljo božjo! Samo boj proti mirnim naprednjakom jej je svet — take krivice, kakor v Trstu, pa so jej deveta briga.

Proti početju laške duhovščine, te izvrstne pionirke v narodnem boju Lahov proti nam, se ne gane. In ne gane se, ker nima smisla za nikako narodno delo; zato pa dopušča, da jej celo v njeni hiši gospodarijo Lahi, kakor baš hočejo. Kdo jim more potem se kaj verjeti, kadar bodo zopet zatrevjali, da jedino le oni so pravi prijatelji ljudstva — ko pa puščajo povsem ravnodušno, da se godijo v sveti katoliški cerkvi, v njihovi hiši, nasproti Slovincem tako neznosne krivice!

Ali zdi se nam, da se maščuje ta brezbriznost že tudi na njih samih. Niso si znali obdržati svoje posesti, ker niso znali odbiti naskokov od laške strani, zato pa padajo. Veliko vprašanje je, ali bo še kdaj kak Slovenec škof v Gorici in v Trstu, ko se porajajo ljudje druge vrste, in nastopajo celo Nagli in Flappi. Slovenski kanoniki mrjejo in povsodi nastavljajo — na vsa važnša in odločilnša mesta v cerkveni upravi — le Lahe. Tako na „drugo“ mesto so začeli potiskati Slovence, v kolikor jih sploh še upoštevajo. Slovenski duhovniki so „storili svojo dolžnost“, sedaj gredo lahko v gore in hribe ter v kako zapuščeno vas v dolini pastirovat...

Bilo je res včasih nekaj duhovnikov, ki so stali v našem narodnem boju trdni, kakor hrast, tako da je bil prišel v prislovico „obmejni duhovnik“ — ali dandanjšnji?! Oh, kje smo? Boj proti „liberalizmu“ jih je pre-

vzel tako, da so popolnoma oslepeli za nevarnosti, ki pretijo našemu ljudstvu v narodnem pogledu. Zato pa se podira Slovenstvo v cerkvi pred njihovimi očmi, kjer zmagujejo laški duhovniki, ljudstvo pa utegne polagoma v vedno večjem številu slediti vzgledu Rojancev in Ricianjcev. In tako je tudi edino prav, ako se hočemo otresti laškega nasilstva v katoliški cerkvi, katero slovenska duhovščina molče gleda, in — qui tacet, consentit.

Načrt in odredbe

vseslovenske, umetniško-obrtniške razstave v S. Peterburgu leta 1904.

(Izveček iz načrta in protokola odborove seje 23. maja 1902.)

I.

Z Najvišjim dovoljenjem „Государя Императора“ pod Visokim pokroviteljstvom Njegovega „Imperatorskega Visočanstva, kneza Aleksandra Mihajloviča, priredi „Славянское благотворительное Общество“ v Peterburgu, pri udeležbi društva ruske obrti in trgovine „Содѣятели“ vseslovensko umetniško-obrtniško razstavo v Peterburgu leta 1904.

II.

Razstava ima namen, da se s sodelovanjem ustanovijo neposredne zveze za obmen ruskih s sorodnimi jim prebivalci drugih dežel. Da se to doseže, skrbi odbor razstave, mej drugim, za organizacijo v slovenskih deželah pomožnih odborov za razstavo, kateri morejo nase vzeti trud za povabilo udeležencev pri razstavi, za zbirko stvari, njih pošiljatev, uredbo na razstavi itd.

III.

Razstava ima dati jasni pogled na sedanje bitstvo, plemenske posebnosti in gospodarski položaj vseh slovanskih narodov, na prirodne izdelke njih dežel, na njihove obrti in rokodelstva, umetništvo, ter mu tudi služiti kot posredovalka in mesto seznanja z dotičnimi izdelovalci in izdelki Rusije.

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje.)

Jagjenko prevzame taka žalost in tuga, v kateri človek ne more ničesar zatajiti, torej reče:

»Jaz ga odslej ne bom več videla, ako pa ga bom še videla, videla ga bom v družbi z Jurandovo... toda poprej bi si hotela izjokati oči...«

In dvignivši svoj predpasnik, si zakrije ž njim oči, katere se jej napolne s solzami.

Ali Matija jej reče:

»Pomiri se! On je odšel, ker je moral oditi, toda z Jurandovo se ne povrne!«

»Kako da se ž njo ne povrne?« spregovoril izpod zastora Jagjenka.

»Radi tega, ker mu Jurand ne dá svoje hčerke.«

Na te besede nakrat Jagjenka odkrije svoje lice, se obrne k Matiju ter ga vpraša naglo:

»Tudi meni je to rekel. Toda ali je to res?«

»Res je, kakor je Bog v nebesih.«

»Čemu?«

»Kdo neki vé to! Morda ga veže kaka obljuba, in tu ni nobene pomoči.«

Zbisek mu je po godu, ker mu je bil obljubil, da mu hoče pomagati, v njegovi osvati, toda tudi to ni nič pomagalo. Zaman je bilo tudi to, da je kneginja

Ana prosila zanj. Jurand ni hotel slišati niti prošnje, niti prigovora, niti zapovedi. Rekel je, da ne more. Nù, tudi videti je, da je vzrok tak, da v resnici ne more; on pa je tudi stanovken človek, ki ne ovrže tega, kar je bil enkrat rekel. Torej, deklica, ne izgublaj nadeje, in pomiri se. On je zares moral oditi, ker je obljubil one pavove šapelje v cerkvi. Ona pa ga je pokrila s svojim ovojem v znamenje, da ga hoče vzeti za moža, brez česar bi mu bili odsekali glavo, in on jej mora biti radi tega hvaležen. Ona ne bo njegova, ako Bog dá, toda za to je on vsekako le njen. Zihu se je zameril, opat se bo gotovo nad njim maščeval, tudi jaz se hudujem nanj, toda kaj mu je bilo storiti? Ker je on drugi zavezan, radi tega je moral oditi. Za to je tudi plemič. Jaz ti samo pravim, ako ga Nemci kje ne potolčejo, pa se on gotovo vrne, kakor je bil odšel... ne vrne pa se le k meni starcu, ali samo v Bogdanec, marveč naravnost k tebi, ker te ima jako rad.«

»On da me ima rad?« ga vpraša Jagjenka.

Toda nakrat se stisne k Matiju, ga podreza z laktom in vpraša:

»Ali odkod veste vi to? Gotovo to ni res.«

»Odkod vem to?« odvrne Matija. »Odtod, ker sem sam videl, kako bridko mu je bilo oditi. Ko pa je bil že na poti, sem ga še vprašal: Ali ti ni žal po Jagjenki? On pa mi je odgovoril: »Bog jej daj zdravje in vse najboljše!« Na to je jel tako vzdihati, kakor bi imel kak kovaški meh v svojem trebuhu.

»Gotovo to ni res!« ponovi potihoma Jagjenka, »toda pripovedujte dalje!«

»Resnica je, kakor Boga ljubim! Pa tudi ona mu odslej ne bo več tako všeč, kajti tebi sami je znano, da ni najti boljše in lepše deklice na celem svetu nego si ti. On je tudi sam čutil, da ga k tebi vleče božja volja, ne boj se, nemara celo bolj nego tebe k njemu.«

»Oh, ko bi bilo tako!« zakliče Jagjenka.

In spomnivši se tega, kar je nekoliko poprej rekla, si zakrije zopet z rokavom svoje kakor jabelko rudeče lice, Matija pa se nasmeje, si pogladi z rokavom brke in reče:

»Oj, ko bi bil jaz mlad! Toda ti, pomiri se, ker že vidim, kako vse pride. On je odšel, da na mazo-veškem dvoru dobi vitežke ostroge, ker ondi ni več daleč do meje in za Križarje ni sile. Jaz vem, da se nahajajo tudi med Nemci hrabri vitezi, in da železo ne odskoči od njegove kože, vsekako pa si mislim, da ga ne bo tako lahko premagati, ker je grozno izurjen v boju. Spomni se le, kako je Čtana iz Rogove ter Volka iz Brezove namlatil, kakor bi trenil, dasi sta oba, kakor se kaže, hrabra človeka in močna kakor medveda. On torej prinese svoje pavove šapelje, ne pripelje pa sem Jurandove hčerke, kajti jaz sem govoril z Jurandom ter vem, kako je. Nù in kaj bo potem? Potem se vrne semkaj, kajti kam bi se neki imel vrniti?«

»Ali kedaj se povrne?«

»Nù, ako ga ne boš čakala, ne zgodi se ti krivica. Za sedaj pa ponovi opatu in Zihu to, kar sem ti rekel, da se jenjata nekoliko hudovati na Zbiška.«

»Kako naj jima to rečem? Oče je bolj otožen nego jezen, pred opatom pa Zbiška nihče ne sme omeniti.«

Pozrtvovani in pridobljeni predmeti na razstavi imajo biti postavljeni v osnivanje stalnega vseslovanskega muzeja v Rusiji.

V.

Vse slovanske naselbine bodisi evropske, bodisi živeče v drugih deželah sveta, se povabljajo udeležiti se vseslovanske razstave s svojimi izdelki, pisateljskimi deli, statističnih vestij o deželah, v katerih prebivajo, o njihovem gospodarskem položaju, obrtu, njih umetnosti in izdelkih.

VI.

Priredbo razstave in vse njene stvari ima v rokah odbor, kateri za bližje razredbe, tikajoče se razstave, voli glavnega komisarja razstave.

VII.

Častnega predsednika razstave je volil odbor s soglasjem Njegovega Imperatorskega Visočanstva Visokega pokrovitelja razstave „Товарища Министра Финансовъ“ tajnega svetnika Vladimira Ivanoviča Kovaljevskoga.

Pravila za udeležence.

1. Vseslovanska umetniko-obrtna razstava se odkrije v St. Peterburgu leta 1904., in bode trajala 3—4 mesece. Dan otvoritve in rok pošiljatve stvari v Peterburg bode posebej naznanjen.

2. K udeležbi na razstavi se dopuščajo vsi izdelki in prirodni pridelki dežel vseh slovanskih narodov, pri čemur pa osebe živeče v predelih Rusije, in želeče udeležiti se razstave, morajo stopiti v razporazumljenje z glavnim komisarjem razstave.

3. Za mestc razstavljenih predmetov na razstavi se nič ne plača.

4. Stroški za poslane stvari na razstavo padejo na udeleženca, pri čemur pa bodo v kratkem času za prevažanje stvari po ruskih železnicah objavljene olajšave.

5. Stvari se naslovljajo v Peterburg na glavnega komisarja vseslovanske razstave ali jih pa udeleženci dostavljajo neposredno.

6. Prej nego se odpošljejo stvari, se mora po pošti poslati podrobni popis stvari, katere se nahajajo v vsakem zaboju, na ravno ta naslov v dveh eksemplarih.

7. Vse carinske formalnosti, ako se stvari pošljejo na naslov glavnega komisarja razstave, se vrše na mestu razstave.

8. Odbor skrbi v najstrožji meri za obrano stvari na razstavi.

9. Stvari se morejo prodajati na razstavi, pri čemur se vzame od prodane stvari 5 do 10% kupnine prodanih stvari v korist razstavi. Pogoji za prodajo stvari bodo olajšani; prodane stvari se morejo nadomestiti z ravno takimi, v nasprotnem slučaju pa se dovoli odvesti stvari z razstave do njenega zaključka.

10. Razgledne omare in druge razstavljenе hišne oprave gredo na račun udeležencev razstave, izvzete so priproste pri-

prave, katere se vzamejo na račun razstavnega odbora.

11. Udeležencem razstave je dovoljeno postaviti na razgled stvari vredne razstave.

12. Vse stvari, po želji udeležencev, se bodo postavile pod posebno oceno izvedencev po pravilih, potrjenih ministrom financ, povabljenih za to svedoki iz vseh slovanskih narodov, in najboljše stvari dobe pohvalne dekrete.

14. Za udeležence, kateri žele udeležiti se razstave osebno, poskrbi odbor za ceno stanovanje in hrano.

Za predsednika: član razstavnega odbora. A Vasiljev.

Glavni komisar razstave, K. Nikolajevskij.

Opomnja: Želi se dobiti posebno take stvari, katere so sposobne za trgovino. n. pr.: a) raznovrstne tkanine (iz volne, lana, zameta, preproge, trakovi, sukno i. dr.; b) Sivanja, čipke (spice), in sitki v zlatu; c) Drobni izdelki iz lesa, tudi mebelj (hišna oprava); d) izdelki iz kovine, tudi orožje in juvelirske stvari; e) izdelki iz usnja; f) Keramični izdelki, kakor porcelan, glina, steklo, kristal; g) Muzikalni instrumenti; h) Igrače; i) Slike, umetniški izdelki; k) Razni drobni izdelki; l) Prirodni izdelki, posebno taki, na katere se mora računati, da pridejo v promet n. pr. koristnih tvarin izkopenih iz zemlje, uzorc: lesa sposobnega za industrijo; kar se tiče surovih in polusurovih tvarin bi se moglo poslati sledeče: volna, lasje, kože, masti in olje, tobak, vino i. dr. Vsi tukaj nasteti predmeti ne izključujejo drugih predmetov, kateri bi bili sposobni in koristni za razstavo. Želi se tudi, razun tega, dobiti na razstavo etnografske in zgodovinsko-arheološke zbirke raznih slovanskih narodov, kakor tudi zbirke raznih literarnih del in materialov. Odbor želi te stvari dobiti kmalu, zato da iste, katere spozna in sodi vrednim, da prevesti v ruščino popolno ali pa le v izvlečku.

Pisma sprejema odbor tudi v slovenskem jeziku pisana.

DOPISI.

8 Kanalskega. — Slavno uredništvo! Blagovolite priobčiti k notici „Mednarodno vprašanje“ v zadnji številki „Soče“ tu navedena pojasniti. Spisal jih je mož, kojeru so razmere znane. Stvar je taka: Dne 29. novembra je gnal neki revež par volov črez mejo, seveda je imel biti plačan. Žalibog, da je bil malo opit. Ko pride črez potok Idrijco (mejo mej Italijo), skoči k njemu „volant“ (financ v civilu) in ga pridrži. Izpulil se mu iz rok. A ker ni bilo ravnotežja v glavi, se je prekucnil in zopet je bil v rokah volantovih. Na zadnjega klič prihiti na pomoč dva finančna stražnika, ki ga primeta z nasajenimi bodali, volant pa žene vole. Tako, caro, le naprej proti Čedadu in odtod v temnico. Še poln duhov žganjarskih se ni

zavedel, kam in kako. Ko mu poidejo le-ti, tik ob avstrijski meji, smuk črez mejo in našel je koč občinskega moža pod Golim brdom blizu Mernika. „Če ne živega, pa mrtvega, nazaj ga moramo imeti,“ vpijeta finančna stražnika, ki sta prekorčila protipostavno državno mejo ter ga jela nevsmljeno obdelavati. Priče: občinski mož in 4 njegovi sinovi. „Ne tako, gospodje, veli občinski zastopnik: Vi tukaj nimate pravice, pustita moža pri miru.“ Ko pa se nista daia pomiriti, je poslal modri mož po zendarme v Dolino, ki so bili takoj na mestu. In sedaj hajd v vezi, finančni možje, in tudi že strezovani revež. Ali ni to lep lov. Dva se lovita, tretji vjame. Revež pa si gotovo zapomni, kedaj je bil opit in kedaj je gonil v kontrabant. Finančni možje bodo pa premisljevali svojo zalostno usodo v zaporu. Eden iz mej njih pa je naredil še bolj zalostno usodo, ustrelil se je.

Dotičnik, katerega je italijanska financa vlovila, je se danes v takim strahu, da se ves trese in da ne more niti sam jesti, kar utegne imeti zanj velike posledice. Tukaj je dolžnost naših poslancev in naše vlade, da vendar enkrat stori konec takim žalostnim slučajem. Kdor pozna obupno stanje našega ljudstva, ki biva v Idrijski dolini kanalskega okraja tik italijanske meje, ne more tej ubogi pari zameriti, ako kontrabandira; kajti zapuščeno je to ubogo ljudstvo tako, da se težko kje najde v naši državi tej enaka pokrajina. V mnogih prošnjah so ti reveži po svojih zastopnikih podrobno popisovali svoje tužne razmere in prosili za od pomoč, pa glas njihov je ostal dosedaj vedno le glas vpijočega v puščavi. Tukaj je za to ubogo ljudstvo edina pomoč: napravi naj se mu iz Idrijske doline potrebna cestna zveza s Kanalom in poleg Idrije, n. pr. v Britofu naj se vstanovi „dogana“, in pričana naj bo visoka vlada, da bo kontrabandiranje mahoma zginito, saj človek, če tudi je siromak — mora živeti.

Drugo važno vprašanje pri tem dogodku pa je postopanje italijanske finance. Ko je potoval ministar Badeni po Soški dolini, pojasnil mu je. Zega iz Kanala vse te razmere ustmeno in pismeno. Posebno pa mu je v avdijenci v Gorici ustmeno pojasnil predrznost italijanske finance, kar je bilo tudi v „Soči“ priobčeno. Naša finančna straža, naša žendarmerija ne upajo si brez višjega ukaza in dovoljenja prestopiti italijansko mejo, nikdar pa se ne smejo, — in pri naših je tudi gledé njih izobraznosti v primeri z italijanskimi tako postopanje izključeno — žalilno izreči o italijanski državi in nje „pravi sploh; italijanski finansi pa je vse dovoljeno; javno obrekujejo in zasramujejo našo vlado, upravo, da celo samega našega presv. vladarja, in prestopajo meni nič tebi nič našo državno mejo, kakor se jim zljubi, in postopajo tako, kakor da bi bila naša dežela že popolnoma njih. Kak vršič bi bil nastal v parlamentu v Rimu, ako bi bila v pretepanju našega trpina po italijanski fi-

nanci na naši zemlji pričam zavrela kri, ter da bi bili italijanske rovarje pošteno naklestili. Toda kaj takega je naš Iderec nezmožen storiti, ker je navajen — pod avstrijsko vlado le trpeti.

Iz Cerkna, 2. decembra. — Na umazane lazi, ki jih je pisala „Gorica“ št. 85. iz Cerkna, ne odgovarjamo po zasluženju, je pa dosti drugega, ki je bolj potrebno, da se pove. Kakor se vidi in sliši, se bodo vršile občinske volitve v Cerknem sele po praznikih pred novim letom. Klerikalci agitirajo po vseh vaseh brez prenehanja in že pri prvi deželnozborski volitvi so agitirali tudi za občinske, torej že pred letom dnij. Klerikalci lažejo in obrekujejo poštene ljudi „brez greha“, kakor največje falavzarce in tercijalke; njim je vse dovoljeno. Obzalovanja vredni so tisti občinarji, kateri jim verjamejo vse slepo in gledajo skozi pajčevino. Še bolj obzalovanja vredni so pa gospodje okoli „Gorice“ in „Prismojenca“, ker njih dopisnik „Hribovec“ in tisti s težko roko lažeta tako na debelo, da se kar trske delajo s „Goričinim“ predalom. Uganjujejo tudi, ali nastopi naša stranka ali ne? Sami med seboj govorijo, da ako nastopijo, nastopijo z vso močjo, ako pa ne, pa nič. Torej tako je! Proti taki nepošteni bandi, kakor je klerikalna v Cerknem, da bi ne nastopili pošteni ljudje?.. Da pa ljudstvu pravite, ta je že naš pa ta tudi, s tem pa imate sami sebe za norca in tiste, ki jim to lažete.

Volitev se bo menda vršila v kmetski hiši najhujšega klerikalnega agitatorja in surovine, ki je že pri prvi deželnozborski volitvi peljal ljudi v Kobalovi veži. Kaj pa bo delal v svoji, to je glavno vprašanje. Mogoče bode stal celo s puško pred hišo, ker je že tako navajen, da gre ž njo agitirat.

„Pijavke in molzne krave“, to ste pa Vi sami, ker pijete ljudem kri in njih težko zasluženi denar. Stojite že tako v blatu, da gotovo ne zlezete ven. Govorili pa bomo le še očitneje o Vašem zasluženju. —

Iz Šturj. — (Klerikalna vzgoja.) — Pred kratkim se je poročila tu neka udova. Kakor je že tu stara navada pri takih prilikah, se povabi nekaj fantov, ki pomagajo pri razkladanju bale, ter se jim za to delo primerno nagrada v denarju ali vinu izroči. Ker dotična udova ni potrebovala fantov za gori navedeno delo, a iz prijaznosti vendar obljubila darovati istim 100 litrov vina, je bila stranka bolj zmernih fantov zadovoljna ter hvaležna za isti dar v vinu, ali druga stranka je pa zahtevala izrečno 50 litrov vina in 10 gld. gotovine. Je-li to opravičena zahteva? Zadnji čas pač bi že bilo, da bi se te navade korenito odpravile. Ker se zahtevi drugi stranki ni ugodilo, uganjajo le-ti suroveži vsaki večer ropot, bobnanje ter razno vpitje že več dnij okoli hiše, ne da bi jim slavno klerikalno županstvo kaj takega prepovedalo, in to že radi bližnjih sosedov, med katerimi

(Dalje v prilogi.)

Opsoval je oba, očeta in mene, radi onega služabnika, ki sem ga poslala za Zbiškom.

»Radi takega služabnika?«

Vedite, tu pri nas je bil neki Čeh, dober in zvest služabnik, katerega je bil zaplenil oče pod Boleslavcem. Oče mi ga je dal, da naj mi streže, ker je bil plemič po svojem rodu, toda jaz sem ga dobro opremila ter ga poslala Zbišku, da naj mu služi in mu pomaga v nesreči, ako bi utegnil priti va-njo, ter mi isto sporoči. Dala sem mu tudi novcev na pot, in on mi je prisegel pri zveličanju svoje duše, da hoče do smrti zvesto služiti Zbišku.

»Ti si pač vrta deklica! Bog ti povrni! Ali Zih temu ni nasprotoval?«

»Kako, da ni nasprotoval? Iz početka v to ni hotel privoliti, ko sem mu pa padla k nogam, je bilo vse po mojem. Z očetom nimam mnogo neprilik, ko pa je opat od svojih spremeljencev to izvedel, je jel naju psovati, da se je tresla vsa soba, in moj oče je celo ušel na polje. Še le na večer se je opat usmilil mojih solz ter mi celo dovolil ta le molek. Ali jaz sem vse to rada pretrpela, samo da ima Zbišek več spremeljencev.«

»Kakor Boga ljubim, tako v resnici ne vem, ali imam rajše njega ali tebe. Toda on je že brez tega imel zdaino spremstvo, in tudi jaz sem mu dal novcev, dasi jih ni zahteval... Toda Mazovija ne leži za morjem!«

Daljši razgovor jima pretrga pasje lajanje in odmev trombe in lovskih rogov pred hišo. Ko Jagjenka to sliši, reče:

»Oče in opat se vračata z lova. Pojdiva ven na hodnik, ker je bolje, da vas opat zagleda od daleč, ne pa povsem iznenadoma v sobi.«

Po teh hesedah odpelje Matijca na hodnik, s ka-

tereza zagledata na dvorišču množico ljudi, kopo konj in psov ter ob enem tudi s sulicami prebodene in s puščicami ustreljene volkove in jelene. Opat, ki je zagledal Matijo, vrže na to stran sulico, ne radi tega, da ga zadene, marveč za to, da pokaže, kako se hudoje na ljudi iz Bogdanca. Toda Matija se mu prikloni že od daleč ter sname svojo kučmo, kakor bi ne bil ničesar zapazil, toda Jagjenka ni v resnici ničesar zapazila, ker jo je pred vsem drugim osupnila navzočnost njenih dveh snubcev med lovskin spremstvom.

»To sta Čtan in Volk!« zakiče. »Morala sta se z očetom nekje srečati.«

Matijca takoj zaskeli stara rana, ko ju zagleda. Takoj mu šine v glavo misel, da bi jezen od njiju utegnil dobiti Jagjenko in ž njo vred Močidol, opatovo zemljišče, hosto in novce. In srce mu prevzame žalost in mržnja, zlasti radi tega, ker čez kratko zagleda nekaj novega. Volk iz Brezove, dasi se je opat hotel še pred kratkim boriti z njegovim očetom, je priskočil sedaj k njegovemu stremenu ter mu pomagal stopiti s konja, in opat se je pri tem prijazno oprl ob njegovo ramo.

»Opat se hoče pogoditi s starim Volkom tako — pomisli Matija — da mu z deklico vred prepusti tudi hosto in zemljišče.«

Toda to neugodno misel mu pretrga glas Jagjenke, ki v istem času reče:

»Ona sta se že izlivala od Zbiškovih vdarcev, toda naj si tudi zahajata sem, če hočeta vsaki dan, tega vendar ne dočakata, da bi se jima izpolnile želje.«

Matija jo pogleda. Njeno lice je bilo rdeče od jeze, pa tudi hladno in iz njenih plavih oči so se kar sipale iskre od jeze, dasi jej je bilo znano, da sta se Volk in Čtan potegnili v krčmi za njo in da sta bila radi nje tepena.

Matija pa jej reče:

»Oh, ti storiš vse to, kar ti reče opat.«

Ona pa mu takoj odvrne:

»Opat stori to, kar bom hotela jaz.«

»Mili Bog«, pomisli Matija, »da je ta bedasti Zbišek zaptstil tako deklico!«

II.

Med tem je bil odšel ta »bedasti« Zbišek iz Bogdanca z dovolj težkim srcem. Pred vsem drugim mu je bilo nekako čudno in neugodno brez strica, na katerega je bil tako navajen, ter sedaj niti sam ni vedel, kako prebije brez njega na poti in na vojni. Dalje mu je bilo žal tudi za Jagjenko, kajti ako je dejal sam sebi, da gre k Danuši, katero je ljubil z vso svojo dušo, mu je vendar pri Jagjenki bilo tako dobro, ter je še le sedaj prav začutil, kako mu je bilo pri njej veselo in kako mu bo brez nje otožno. Tudi sam se je začudil svoji žalosti, in ta žalost ga je celo vznemirjala, kajti ko bi bil za Jagjenko žaloval tako, kakor žaluje brat za sestro, bilo bi mu gotovo povsem drugače. Toda on je zapazil, da kopni za njo, da jo v duhu objemlje okrog pasu, jo posaja na konja, ali da jo dviga s sedla, da jo prenaša preko vode, da jej suši lase, da hodi poleg nje po hosti, da jo gleda in da se ž njo razgovarja. Na to se je bil že povsem privadil in mu je bilo tako ljubo, da je sedaj, ko je pomislil na to, postal otožen in je povsem pozabil, da odhaja na dolgo pot tja v Mazovijo, a namesto tega mu je stopil pred oči oni trenutek, ko mu je Jagjenka priskočila na pomoč v hosti, ko se je boril z medvedom. In zdelo se mu je, kakor bi bilo to včeraj in kakor bi bila včeraj odšla nad bobre k Odstojanskemu jezeru. On je v resnici ni videl takrat, ko se je napotila v vodo po bobra, toda sedaj se mu je zdelo, da jo vidi — in takoj so mu jeli gomazeti mravljinici po ži-

se nahaja tudi močno bolna oseba, ki potrebuje miru. Med to druhaljo se nahajajo fantje iz popolnoma tercijskih družin ter nekaj mož iz krščansko - izobraževalnega društva ter mnogo radovednega in zijačastega ljudstva.

Kar se že vse godi v ti skoraj popolnoma klerikalni občini, presega že vse meje. **O p a z o v a t e c.**

Kamnje. — Ko smo Koscu očitali te in one lepe reči, obiske na Čavnu itd., je fant popravljal. Bog ve, če bo tudi popravljal sedaj, da ni plačeval za vino in agitiral za obč. volitve? Lepo družbo je imel pri sebi; zvaren nekaterih domačinov, ki tiče v sveti prismojenosti, so se sulihi okoli njega tudi razbojni brejski Drejče, svetomartinska „zeja“ in podobni zganjarji ter pijani katoličani. Zjokajta se nad tem razdajanjem, naša patrona, sv. Jčef sv. Mihalj!

Is Gradaca, 4. dec. 1902. — Danes je umrl tukaj popolnoma nepričakovano in nagloma slavni profesor kirurgije c. k. dvorni svetnik dr. Karl Nicoladoni. Grasko medicinsko fakulteto je zadela z njegovo smrtjo nenadomestna izguba. Saj je bil prerano umrl — stal je še le v 56. letu — jeden najboljših in najduhovitejših učiteljev. Njegovi učenci, koje je razumel mojstersko vzgajati, ga imajo vsi v blagem spominu. Blagi pokojnik je bil tudi znan po svojem izvanredno ljubeznivem postopanju z bolniki. Kazal je vedno zlato srce, čuteče za trpeče človeštvo. Profesor Nicoladoni vžival je zlasti v dijaških krogih največje spoštovanje in ljubezen. Dasi Nemeč, kazal ni nikdar in niti najmanj ne zloznane nemske nadutosti in nestrpnosti, koje žal Slovani na graski univerzi od strani drugih nemških profesorjev večkrat občutimo. Bil je poštenjak in blag značaj skozi in skozi. Zato Slovani toliko bolj občutimo to veliko izgubo.

Bodi mu lahka zemlja!

Domače in razne novice.

Jutri na koncert! — Prvič jutri bo donela naša pesem v veliki dvorani hotela Central. Doslej so bile vse dvorane premajhne, a ta nam ni bila pristopna. Jutri pa bo ondi koncert našega „Pevskega in glasbenega društva“. Bogati spored smo priobčili; razposlanih je bilo veliko vabil, torej je vsakdo lahko uverjen, da nas čaka jutri izreden užitek.

Rojaki! Napolnimo jutri do zadnjega kotička ono krasno dvorano. S tem tudi dokazemo, da razumemo, kaj nam veleva naš narodni ponos!

Besedilo vsem komadom bo posebe tiskano in se bo prodajalo pri blagajni menda po 20 vinarjev.

Torej: Na svidanje!

Ruskij kružok. — Ustanovni občni zbor društva „Ruskij kružok“ se bo vršil v

votu, kakor so mu zagomazeli takrat, ko je veter le nekoliko dvignil Jagjenkino suknjico. Potem se je spomnil, kako je jezdila v prazniški obleki v cerkev v Krešnjem, kako se jej je čudil, da se mu je predstavila ta povsem preprosta deklica nakrat kot kaka gospodična kaj visokega rodu. Vse to je povzročilo, da mu je bilo okrog srca nekako čudno, dobro in ob enem slabo; ko pa je še pomislil, da je ž njo mogel storiti vse, kar je hotel; kako jo je vse vlekel k njemu, kako mu je zrla v oči, kako se stiskala k njemu, se je komaj vzdržal na konju. »Ko bi jo bil vsaj poljubil kje na poti«, je dejal sam sebi, »nemara bi me bilo zapustilo vse to«, toda takoj je začutil, da to ni resnica, da ga ni ničesar zapustilo, ker ga je jela prevzemati pri samem pomisleku na tak poljub huda vročnica, navzlic temu, da je bilo vreme dovolj hladno.

Končno se prestraši teh spominov, podobnih krepkemu ganutju, pa si jih jame stresati iz duše, kakor se stresa suhi sneg s škorenj.

»Jaz grem k Danuši, k svoji najljubljenejši!« reče sam sebi.

In takoj začuti, da je to povsem druga ljubezen, ki je dokaj pobožnejša in katera mu dokaj manj prodira v kosti. In čim bolj so mu zmrzovale v stremenih noge, čim bolj mu je od hladnega vetra ledenela kri, tem bolj so njegove misli letele k Danuši Jurandovi. Njej je bil tudi zares dolžen hvalo. Ako bi ne bilo nje, bila bi njegova glava že davno padla na krakovskem trgu. S tem, da je ona zakicala pred meščani in pred vitezi: »Ti si moj!«, s tem ga je takrat iztrgala iz rabeljevih rok... in od tega časa tiče on njej, kakor tiče suženj svojemu gospodarju. On ni vzel nje, marveč je ona vzela njega, in sedaj ne pomaga nič, najsi tudi Jurand temu nasprotuje. Ona bi ga jedina mogla odpustiti, kakor more odpustiti gospodar svojega služab-

nedeljo dne 7. t. m. ob treh popoldne v rezervirani dvorani hotela „pri Treh kronah“.

Na dnevnem redu je I. Prečitane pravil in sprejemanje članov; II. Volitev odbora; III. Slučajnosti.

Občnega zbora se udeleži gospa dr. Jenkova iz Ljubljane. Z ozirom da se ima odločiti vprašanje gledé učitelja, se prosi mnogostevilne udeležbe.

Pripravljani odbor.

V pokoj je stopil pred kratkim gosp. Mihajlo Skočir, c. in kr. stotnik v 87. pešpolku. Gospod Skočir je naš rojak iz Starega sela pri Kobaridu. — Po dovršeni gimnaziji je šel k vojakom in prišel do stopinje stotnika. Bil je s svojimi Slovenci tudi na Kreti. Pred letom je bil začasnó, zdaj pa stalno upokojen ter je — uradnik pri „Mestni hranilnici“ v Ljubljani. — Bil je vedno i v častniški suknji vrl Slovenec. Ako bi ne bil, bi danes še ne bil upokojen ter bi plezal više od časti do časti. — No, večja čast mu je: neskajeno slovensko ime! Čast takim možem!

Smrtna kosa. — V Barkovljah pri Trstu je umrla v starosti 26 let gospa Ana Starac, rojena Žnidercič, bivša učiteljica v otroškem vrtcu na Greti. Bodi jej lahka zemlja domača!

Goriška ljudska posojilnica opozarja svoje zadržnike na § 6. zadružnih pravil, da naj do konca t. l. dvignejo naraslo deležnino.

Umril je nagloma laški deželni poslanec Vincenc Michieli v Campolungu v Furlaniji. Poslanec je bil že dlje časa ter dolgo vrsto let župan v Campolungu.

Glavnim učiteljem na učiteljskem v Kopru je imenovan g. Al. Borri.

Železnica iz laškega Vidma v Kobarid. — Že večkrat smo poročali, da se laška vlada živo zanima za novo bohinjsko železnico ter išče, kako bi se najbolje okoristila z njo. Pred vsem mislijo na zvezo Čedadu in Vidma s Soško dolino, in te dni se je v zbornici poslancev v Rimu govorilo o železniski zvezi med Vidmom in Kobaridom.

Za naše krošnjarje. — Iz poročila o dr. zboru je razvidno, da razpravljajo v zbornici poslancev o krošnjarstvu, katero se kolikor toliko utesni. Kar se tiče naših domačih krošnjarjev, povemo, da obsega § 30. novega zakonskega načrta prebivalce sodnega okraja Bovec in občine Trnovo, ki smejo krošnjari. § 16. pa določa, da sme trgovinski minister naredbenim potom odrediti, z ozirom na revščino, da smejo krošnjari, pod zakonitimi pogoji, tudi tam, kjer je n. pr. krošnjarstvo z domačim ali z drugim blagom že stara navada. Tako je pri nas v nekaterih krajih v tolminskem političnem okraju, kakor n. pr. na Livku. Naj bi se prizadeti radi tega oglašili pravočasno.

Dovozna cesta k postaji bohinjske železnice v Gorici. — Dne 19. in 20. jan. 1903. se bo posvetovala posebna komisija gledé dovozne ceste do novega kolodvora na

Blanci, ki pojde čez cesto proti pokopališču. Tudi tukaj so razna mnenja. Mnenje mestnega inženirja se jako razlikuje od mnenja trasijskega urada.

Klerikalna baharija. — V Bati pri Sv. Luciji je izplačala zavarovalnica ljubljanskega škofa pogorelcu Mraku nekaj kron, katere so najbrže težko nabrali po praznih blagajnicah te „sekurance“ tam — Ljubljani. Sedaj pa se hvalijo v imenu Ivana Mraka (podpisali so njega) po „Prismojencu“ ter pravijo, da je zavarovalnica nemudoma izplačala cenjeno škodo do zadnjega vinarja. Zato jo Mrak „iskreno“ zahvaljuje ter „najtopleje“ priporoča. — Ako je plačala, je storila le svojo dolžnost, ali strašno malo je moralo biti, ker si ne upajo povedati svote. Ali vseeno hočejo „iskreno“ in „najtopleje“ nafarhati svet, kako da so solidni. „Prismojenc“ pravi, naj se kmetje zavarujejo pri banki ljubljanskega škofa, mi pa pravimo, da predno kaj takega storijo, naj pomislijo, da ima ta zavarovalnica za svoj „grb“ — golido sv. Florijana! Lep „trost“!

O vžgalicah zadnja beseda. — „Gorici“ kar ne dajo miru naša priporočila Lebherzovih vžgalic v nadomestilo za vse — tu je izdelke, ker Lebherzovi so delo skoro izključno slovenskih rok. V številu od torka pravi, da... „Soča“ je iznašla take trgovce in trafikante, ki ne morejo in ne smejo prodajati izključno narodne vžgalice. — S takimi cepci je polemika res nepotrebna. Torej „Soča“ je šele iznašla take prodajalce, ko vendar vsakdo vé, da v Gorici, Trstu, da celo v Ljubljani itd. ga ni trgovca in trafikanta, ki bi mogel prodajati edino le „narodne“ vžgalice. In kdor bi to od njih zahteval, je zrel za norišnico, kakor pisarče v ulici Vetturini.

Svojo nevednost dokazujejo tudi s primerom podgorske papirnice z Lebherzovo tovarno, dasi bi morali tam pri „Gorici“ vedeti, da podgorska tovarna za Goriško niti nima zastopnika, ker na ta trg ne reflektuje, sploh, da je razlika tako velika kakor med... „Gorico“ in „Sočo“. Je zo pa razumemo iz pisave v „Gorici“, in ta je: premalo oglasov imajo, nikdo se za kavce ne zmeni, ker vedó, da je proč vržen denar, zato — nevoščljivost in nje izbruh. Kajpada, že l. 1900. bi nas moral po klerikalnem računú hudič odnesti, no, še zdaj smo tu trdnejši nego kdajkoli poprej. — Le lajajte, mi jahamo!

Smrten padec. — V četrtek okoli poludne je popravljal elektrotehnik Avgust Pozzetti, star 40 let, v hotelu „pri južnem kolodvoru“ električno svetilko. Pri tem se je stajalo pod njim zlomilo in Pozzetti je padel, in nanj svetilka z železjem in vsa priprava, katero je rabil pri delu. Padel je tako nesrečno in se pobil tako hudo, da je umrl v hipu, ko so ga nesli v bolnišnico. Truplo so prepeljali na tučnejše pokopališče.

Mrzlek. — Lepe novice so že zatolkli za pripravo vodovoda, ki naj bi preskrboval

mesto z dobro pitno vodo, ali doslej še ni nikakega vspeha. Delo pri Mrzleku so ustavili, in mestni inženir Brezadola se odločno protivi nadaljevanju zapričetega dela, katero se je vršilo po načrtu znanega veščaka Čebula. V nedeljo so imeli posvetovanje mestni očetje o tej pereči stvari. Ali na posvetovanje je prišla komaj polovica mestnih svetovalcev, mestnega inženirja pa ni hotelo biti. Morali so ga poklicati, in ko je prišel, je povedal odkrito svoje mnenje, da je proti načrtom, po katerih se dela in po katerih se hoče nadaljevati. Prečitali so tudi poročilo Čebulovo. Kakor se vidi, bo težko kaj z Mrzlekom, vidi se pa menda tudi, da v mestnem svetu ni prav pravega razumevanja za vprašanje pitne vode ter ni srečne roke, ki bi znala spraviti to reč v pravi tir.

Povišanje penzij starega stila. — „Wiener Zeitung“ je priobčila zakone, tičote se zboljšanja penzij državnih uslužbencev in penzij udov starega stila. Ti zakoni stopijo v veljavo dne 1. januarja 1903. Istega dne se tudi povišajo na podlagi najvišega sklepa provizije starega stila za finančne stražnike.

Pomiloščenje mladoletnih obsojencev. Ministerski predsednik, kakor voditelj ministetva za pravosodje, je izposloval najvisi odlok, katerega je že prijavi sodiščem s posebno naredbo. V uvodu tej naredbi je rečeno: Med velikim številom mladoletnih, ki so se pregrešili proti zakonu, je mnogo takih, ki niso toliko pokvarjeni, marveč greše ali vsled nepremišljenosti, ali zavedeni v to, ali vsled pomanjkanja zrelosti. Mnogi med njimi so sicer že dosegli tisto dobo, ko so po zakonu odgovorni za svoja dejanja, ki so pa zaostali v svojem duševnem razvoju, tako, da ne morejo umeti dalekosežnosti svojih dejanj, ali pa nimajo dovolj določne volje, da bi se upirali hipnim nagnjenjem. Pri mnogih teh kazni zapadlih mladoletnikih ni treba prisilne vzgoje ali izvršenja izrečene obsodbe, da se jih odvrne od nadaljnjih nezakonitih dejanj. Izvedeno kazensko postopanje in pa izrek sodbe naj zadošča kakor prvo posvarilo v popljšanje. Često se pri takih mladoletnih izvršenje kazni izkaže celó škodljivo za mladostno dušo in provzroča učinke, katerim se mora ravno izogibati kazensko pravosodstvo, če se slediti duhu človečnosti. Radi tega se, kjer dopuščajo razmere, taki zločinci ne zapirajo, pa tudi ne oddajajo prisilnim zavodom. To velja posebno za obtožence od 10 do 14 let. Pa tudi glede onih med 14. in 16. letom naj se postopa tako pomiloščevalno, ako kaznen presega tih mesecev ali 500 K. Seveda odločuje o tem v prvi vrsti prejšnje pravno in pošteno življenje. Pod takimi pogoji je tudi 16 do 18-letne zločince priporočati pomiloščenju, posebno, če so zaostali v duševnem razvoju. V vseh takih slučajih je pričakati z izvršitvijo kazni, dokler se ne reši pomiloščevalna prošnja. Naredba stopi v veljavo z dnem razglašja ter velja tudi za

nika, dasi bi on niti takrat ne odšel daleč, ker ga veže tudi njegovo lastna obljuba. Pri tem pa je pomislil, da ga ona noče odpustiti, marveč da hoče rajše oditi ž njim z mazoveškega dvora, bodisi celo na kraj sveta, in pomislivši vse to, se je jel v svoji duši celo nekako srditi na Jagjenko, češ, da je to bila njena krivda, da ga je zapeljevala in da je v njem jelo za njo vtripati srce. Sedaj se ni niti spomnil, da je Jagjenka ozdravila starega Matijca, niti tega, da bi mu bil brez njene pomoči medved v oni noči potegnili kožo z glave. Kar prostovoljno se je hudoval na Jagjenko, mislé, da se hoče na ta način vslužiti Jagjenki in se tako opravičiti v svojih očeh.

Med tem ga dohiti Čeh Hlava, katerega mu je bila poslala Jagjenka, vodé s seboj krasno opremljenega konja.

»Hvaljen bodi Jezus!« reče nizko se priklanjaže. Zbišek ga je videl že dvakrat ali trikrat v Zgorelicah, toda ni ga spoznal, marveč mu odvrnil:

»Na veke vekov. A kdo si ti?«

»Vaš služabnik, slavni gospod!«

»Kako to... moj služabnik? Ta le sta moja služabnika,« reče Zbišek, pokazavši ona dva Turka, ki mu ju je bil poklonil Zaviš Sulimčik, in na dva krepka hlapca, ki sta jezdila za njim — to le so moji služabniki, ali kdo je poslal tebe?«

»Gospodična Jagjenka Zihova iz Zgorelic.«

»Gospodična Jagjenka?«

Zbišek se je bil še nekoliko poprej hudoval na Jagjenko ter bil hud na njo, torej mu reče:

»Vrni se domu in zahvali se gospodični v mojem imenu za to ljubav, kajti jaz te nočem.«

Toda Čeh odmaja z glavo.

»Nočem, gospod. Mene so vam poklonili in jaz sem vrhu tega prisegel, da vam hočem služiti do smrti.«

»Ako so te meni poklonili, potem si ti moj sluga.«

»Dá, gospod.«

»Torej ti jaz zapovem, da se vrneš.«

»Toda jaz sem prisegel in dasi sem zuženj od Boleoslavca ter siromak, z sem vsekakor — le plemič.«

Toda Zbišek se razsrdi.

»Odidi! Kaj je to? Ali mi mar hočeš služiti proti moji volji, kaj? Odidi, ako ne, pa zapovem, da mi napno lok.«

Toda Čeh izvleče povsem mirno suknen plašč, povlečen z volčjo kožo, ga odda Zbišku ter reče:

»Gospodična Jagjenka vam pošilja tudi to, gospod!«

»Ali hočeš, da ti polomim kosti?« vpraša Zbišek ter vzame sulico iz rok svojega služabnika.

»Tudi mošnjiček novcev vrhu tega!« odvrne Čeh. Zbišek nameri kopje, ali se spomni, da je ta mladenič, čeprav suženj, potomec plemenitaškega rodu, kateri je ostal pri Zihu očitno le radi tega, ker se ni imel s čim odkupiti, torej tudi odloži orožje.

Čeh se mu pa pripogne k stremenu in reče:

»Ne srdite se, gospod. Ako mi ne dovolite iti z vami, pojdem pa za jeden ali za dva streljaja za vami, pojdem pa vsekako, ker sem to prisegel pri zveličanju svoje duše.«

»A kaj, ako zapovem, da te ubijejo ali zvežejo?«

»Ako zapoveste, da me ubijejo, ne bo to moj greh; ako pa zapoveste, da me zvežejo, pa ostanem tako na mestu, dokler me ne razvežejo dobri ljudje, ali dokler me ne pojedo volkovi.«

Zbišek mu ne odgovori ničesar, marveč odjezdí naprej in za njim odrinejo tudi njegovi ljudje. Čeh z lokom na hrbtu in s sekuro na rami je jezdil zadí, zamotavši se v svoj kosmat jopič, ker je jel pihati

one mladoletne, ki so že bili dosedaj obsojeni, a se niso nastopili kazni.

Izpred sodnje. — Te dni sta stala pred sodniki neki Forkjazin in Luiza iz Ločnika, obtožena javnega nasilstva. 16. novembra so plesali v Ločniku. Ko je redar Brešan aretiral nekega Jančiča, sta se ta dva postavila za Jančiča. Forkjazin je iztrgal orožniku Rizaneku bajonet, Luiza pa je mahal okoli z rokami ter delil udarce. Pred sodnijo sta deloma tajila, deloma zvrčala krivdo na malo pijanost. Forkjazin je dobil 3 mesece trde ječe, Luiza pa 6 tednov.

Razglas. — Razpisuje se mesto postnega odpravnika pri c. kr. postnem uradu (III./IV.) v Dutovljah, pol. okraj Sezana, proti pogodbi in kavciji 400 krou; letna plača 550 K, uradni pavšal 140 K, letni pavšal 140 K za lokalno dostavljanje postnih pošiljatev. Prošnje v teku treh tednov na poštno in brzojavno vodstvo v Trstu.

Novo delavsko društvo. — Namestništvo je vzelo na znanje pravila ustanovne podružnice za Gorico društva „Verband der Holzarbeiter Österreichs in Wien“.

Junica pod vlakom. — Zvečer 3. t. m. je raztrgal vlak blizu Prvatinice neko junico; ko jo je neki kmet iz Rihemberga peljal v hlev, je prizviljal vlak, kar je junico splašilo, da se je odtrgala ter stekla naravnost pod vlak, ki jo je raztrgal.

Mussaffjevi prevodi. — Kupi se Mussaffjeve prevode od onih dijakov, kateri so obiskovali prosti italijanski tečaj. Ponudbe na naše upravnistvo.

V ciferanju poučuje posamezno ali v oddelkih, ako se oglasi več udeležencev, C. O m u l e t z v ulici Bertolini št. 12 II. nadstropje. Poučuje na svojem domu ali na domu udeleženca po zmernih cenah.

Pravo ljudsko domače sredstvo, katero se nahaja že nad 50 let v rabi pri vsaki družini je praško domače mazilo iz lekarne B. Fragnerja, c. kr. dvornega zalogatelja v Pragi. Uporablja se uspešno to mazilo pri ranah ter zabranjuje neravna vnetja, tako da s svojim bol blažujočim ter hladilnim učinkom posebno hitro vpliva na rane ter iste popolnoma ozdravi. Praško domače mazilo se dobiva tudi v tukajšnjih lekarnah. 3

Listnica. — G. dop. v Š. Izročena dopisa ne umejemo prav. Ali ni vsa stvar glede volitev že zastarela? Prosimo, pojasnite nam svoj dopis.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — (Dalje.) Pri razpravi o nujnih predlogih glede krošnjarstva je menil posl. Wehlmeyer, da bi moralo popolnoma odpasti. Karbus in Hajek pa sta bila mnenja, naj se reši to vprašanje potom deželnih zborov. Hajek je proti temu, da se popolnoma odpravi krošnjarstvo. Slov. poslanec

Plantan se je postavil odločno proti odpravi krošnjarstva, češ, da je na taki odpravi interesirana le krščansko soc. stranka. Laški poslanci so tudi proti popolni odpravi krošnjarstva, ker se preživlja prebivalstvo v nekaterih krajih Trentina edinole od krošnjarstva. (Tudi naši bovški krošnjarji bi bili hudo zadeti — ali upati je, da se doseže to, da se krošnjarstvo ne odpravi popolnoma; mogoče pa, da se kako utesni.) Za podrobno razpravo je oglašeni nad 50 govornikov. — Ministerski predsednik je odgovoril na interpelacijo Steinovo glede karikatur pokojne angleške kraljice, rekoč, da se je moralo preprečiti razširjenje teh karikatur, ker so bile preveč sramotilne. Naučni minister Hartel je odgovarjal na interpelacijo Marchetovo, da francoski jezuitje niso prosili doslej, da bi se jim dovolilo naseliti se na Dunaju in okolici ter da se tako dovoljenje ni moglo izdati. Govorica o tem je povsem izmišljena. Na to je presla zbornica zopet v razpravo o zakonskem načrtu glede krošnjarstva. — Trgovinski minister baron Call je rekel glede krošnjarstva, da je morala vlada kreniti na srednjo pot. Krošnjarstvo ni potrebno v naprednejših deželah, kjer so komunikacije dobro razvite, ali kjer pomanjkuje železnih zvez, tam pa je potrebno. Minister je proti temu, da bi se izključenje krošnjarstva v izvestnih okrožjih poverilo deželni zborom, ker ta zadeva naj se prepusti kompetenci trgov. ministerstva. Minister je končno izjavil, da se bo čuvalo tudi v bodoče interese onih dežel, kjer so primorani prebivalci živeti s krošnjarstvom. — Biankini je branil bosanske krošnjarje, katere so zasramovali Nemci, očitaje jim celo parasitstvo. Prihodnja seja v sredo.

Nemel iz Češke so predložili svoj nov elaborat glede sprave s Čehi. Stojijo na stališču uzakonjenja nemškega drž. jezika, vendar privoljujejo v čisto čeških teritorijah češki notranji uradni jezik itd. S kratka: nekaj hočejo privoliti, ali z daleka ne tega, kar zahtevajo Čehi. Zato tudi iz moke teh predlogov bržčas ne bo kruha sprave!

Zmaga štajerskega učiteljstva. — Kakor znano, je štajerski deželni šolski svet sprejel svoječastno v učiteljske službene tabele novo rubriko o „političnem vedenju“. Vsled odločnega protesta vsega učiteljstva se je sedaj opustila ta rubrika, pa tudi ona o „nравnem vedenju“, zato pa se napravi skupno ena o „izvenslužbenem vedenju“.

Nemel in njih jezik. — Kakor vsako, ima tudi blaženo nemško pleme različna narečja, katera se med seboj jako razlikujejo. Tako n. pr. gornjštajarski „joklni“ ne razumejo Kotevarja na Kranjskem (katerih sploh živ krst ne razume), Pomerjan ne Bavarca, kratkoma drugi drugega ne razumejo, ako so le količkaj medseboj oddaljeni. Dasi imajo potemtakem vse polno narečij, služi jim samo eden pismen jezik, ki ga gotovo polovica Nemcev ne razume. Tako n. pr. Tirolci niti

časnikov ne morejo čitati, ker ne razumejo pismene nemščine. Radi bi vedeli, kaj jih bode „Walhala“ obdarila z možmi, ki bodo izmislili tako pismeno nemščino, da jo bodo lahko lahko razumeli vsi „jokelni“. Zlasti za celjske Nemce bi bilo to kaj dobrega, če bi se pisalo v njih „prelepem“ narečju.

„Dom.“

Na smrt so obsodili v Pragi trenskega vojaka Čučka, ki je doma iz Slovenskih Goric, ker je umoril hotelirja Wolfa v Francovih varih, kakor smo poročali svoj čas. Dva pomagača vojaka pa sta bila obsojena na 18, oziroma 14 let.

Šolstvo v Italiji. — Angleža Bolton King in Th. Orley sta sestavila delo, ki podaja sliko o stanju šolstva v Italiji. Od leta 1860. je Italija obrabila že 33 ministrov za nauk, ali vsako je iskal svojo čast v tem, da je rusil delo svojega prednika. Med tem ko država in občina izdajata denar za razne nepotrebne stvari, pa skopušarita glede šolstva. Po italijanskem šolskem zakonu traja šolski pouk tri leta po 3. do 4. ure na dan. Ker pa otroci le po zimi redno zahajajo v šolo, je le 180 šolskih dni na leto. Šole so prenapolnjene, da je nemožno individualno nadziranje otrok. Ker je šolski pouk nereden in starisi pridržujejo otroke doma za domača dela, pozabljajo otroci čisto v drugem letu to, kar so se naučili v prvem. Italijanska mesta imajo denarja za lepe občinske hiše, za gledališča, za spomenike, za slavnosti in umetne ognje, učiteljem pa ostajajo plačilo dolžna po cele mesece. 2 letni novinci ne znajo ne pisati, ne čitati, polovica prebivalstva so analfabeti. — Skoro pol milijona otrok sploh ne dobiva nobenega šolskega pouka. Plače dobivajo učitelji v mestih 800 do 1200 K, učiteljice 650—780 K; na deželi pa dobiva učitelj 650—800 K, učiteljica pa 500—650 K. V nekaterih krajih dobivajo učitelji še manje. Je učiteljev, ki dobivajo v zimi le 100 gld., potem sploh ni šole. Ako se hoče učitelj dajati izrabljati za agitacije, potem sme šolo popolnoma zanemarjati. — Učitelju je strogo predpisano, kaj mora govoriti učencu, pa naj ga že isti umejo ali ne. Tudi verski pouk mora deliti učitelj, ker je duhovniku zabranjen vstop v šolo. Zato pa vzdržuje Italija v inozemstvu, izlasti v Turčiji, veliko število italijanskih šol za Neitalijane, in pod firmo „Lega Nazionale“ v avstrijskih primorskih pokrajinah celo vrsto šol, ki love slovanske otroke. Ali bi ne bilo bolje, ako bi razni aktivni in bivši italijanski ministri za nauk doma malce pogledali okoli sebe in razmišljali o tem, dali Italija res razpolaga s toliko kulturo, da bi jo mogla tudi eksportirati?! Po „Ed.“

Novije vesti. — V Marzelju štrajkajo pomorščaki. Zbornica sindikata ladjedelnic se trudi poravnati štrajk, ali štrajkojoci so odbili vse stavljenе pogoje. — Na Dunaju pred porotniki sodijo bivšega ravnatelja avst. angl. banke radi sleparij v

znesku 37.000 K. — Nemški cesar je sprejel te dni deputacijo delavcev, proti kateri se je izrazil ostro proti socialistom. —

Narodno gospodarstvo.

Cena živinske soli znižana. — V predležečem državnem proračunu za l. 1903. se nahaja tudi postavka, tičoč se živinske soli. Zaradi eminentne važnosti tega predmeta za kmetijstvo je treba o tem znižanju nekaj besedij izpregovoriti. Že leta 1848. je moral takratni finančni minister obljubiti znižanje cene živinske soli. Zgodilo pa se je to šele leta 1851. ter se je določila njena cena na 3 K za 100 kg. Ta cena je veljala do l. 1868. Vsled slabih in splošno lahko ločljivih primesij, s katerimi se je sol, namenjena človeškim potrebam, denaturizovala, prirejali so neimovitejši sloji iz živinske soli dokaj vitno sol za človeška jedila in na ta način državo goljufali. Ker poslednja tem nedostatkom ni mogla v okom priti, ustavila je omenjenega leta sploh pripravo in oddajo živinske soli. To je trajalo noter do leta 1893., ko je država na opetovano zahtevo interesiranih trgov. prodajo živinske soli, koje očiščenje je znatno otežkočeno, zopet dovolila. Cena pa je poskočila na 10 K za 100 kg. Pri tej kupčiji je imela država veliko dobička, čeprav je bil krivičen. L. 1896. pa je morala predložiti nov zakon, tičoč se živinske soli, oziroma njene cene, katera se je znižala na 6 K. Z novim letom stopi ta zakon prvič v veljavo. Čeprav je znižanje cene za to velevažno potrebščino velikega pomena za kmetijstvo, vendar se mora na drugi strani ugovarjati tudi tej ceni. Država ima namreč sedaj lep dobiček na račun kmetovalcev, čeprav se taka barantija ne strinja z monopolom na sol. Proti takemu krivičnemu obdačenju morajo se kmetovalci zavarovati in zahtevati na drugi strani odškodnino. To se seveda ne bo kmalu zgodilo, kajti država je skopa kot mačeha, ali vstrajnost pripomore do cilja. Zatorej na delo.

Književnost.

„Ljubljanski Zvon“ je dokončal svoj XXII. letnik pod uredništvom pesnika in pisatelja A. Askercica. Z novim letom prevzame uredništvo pisatelj dr. Fr. Zbaničnik. Cena in obseg ostaneta dosedanja. — Gosp. A. Askercica ostane sotrudnik listu tudi naprej. Uredništvo je odložil, kakor pravi novo uredništvo, z motivacijo, ki se je morala upoštevati. V „Zahvali“ zahvaljuje g. Askercica vse tiste hrvaške, srbske, češke, poljske in ruske časopise, ki so odobravalni smer „Lj. Z.“ pod njegovim uredništvom ter ga prističevali najboljšim slovanskim revijam, pa tudi imperatorsko rusko akademijo znanosti v Peterburgu ter jugoslovanski akademiji za izraze priznanja.

rezek veter, ki je jel prinašati nasproti grudice zmrznjenega snega.

Metež je naraščal vsaki hip. Turka sta radi meteža kar dregetala v svojih kožuhih in ostali Zbiškovi služabniki so si jeli meti roke. Zbišek sam, ki ni bil dovolj tople oblečen, se je oziral vsaki hip po plašču, podvlečenem z volčjo kožo, ki ga mu je bil Hlava prinesel od Jagjenke, in čez trenutek je dejal Turku, naj mu ga odda.

Ogrnivši si ga okrog sebe, je začutil kmalu toploto, ki se mu je razširjala po vsem životu. Zlasti mu je bila po godu kapuca, ki mu je zakrivala oči in značni del lica tako, da mu veter ni delal mnogo ovir. Ko se je zavaral tako pred mrazom, si je domislil, da je Jagjenka vendar le vrta deklica, zato je pridržal konja, ker bi bil rad povprašal Čeha o njej in o vsem, kar se je bilo pripetilo v Zgorleicah.

Pomignivši Hlavi, roče.

»Ali pa vé stari Zih, da te je poslala gospodična za menoj?«

»On vé,« odvrne Hlava.

»In temu ni nasprotoval?«

»Nasprotoval je.«

»Povej, kako je to bilo.«

»Gospod je hodil po soli in gospodična za njim. On je kričal, gospodična pa ni rekla ničesar — samo kadar se jej je približal, mu je padla k nogam. Ali spregovorila ni besedice. Končno reče gospod: »Kaj, ali si postala gluha, da ne odgovoriš ničesar na moje dekaze? Spregovori, jaz ti nemara končno celo dovolim, toda opat mi razbije glavo radi tega.« Sedaj je zapazila gospodična, da pojd vse po njeni volji, torej se mu je jela jokaje zahvaljevati. Gospod pa jo je ošteval, češ da mora vse biti tako, kakor ona hoče, ter končno dejal: »Obljubi mi, da nočeš niti za trenutek oditi, da

bi se z njim poslovila, tedaj že dovolim, drugače pa ne.« Na to je postala gospodična otožna, vendar pa je obljubila, in gospodu je bilo to zelo po godu, kajti on in opat sta se tega zelo bala, da jej ne bi prišlo v glavo, da se mora z vami pred slovesom še enkrat srečati. Toda to še ni bilo vse, kajti gospodična je potem zahtevala, naj vam pošlje še dva konja, volčji kožuh in mošnjček z denarjem, in gospod je temu nasprotoval. Toda kaj mu je to hasnilo? Ako bi si bila gospodična izmislila, da hoče sežgati hišo, pa bi gospod tudi v to privolil. Radi tega je tukaj še drugi konj, obleka in mošnjček z denarjem.«

»Vrta deklica!« ponovi v duhu Zbišek.

Čez trenutek pa povpraša glasno:

»Ali opat vam ni delal mnogo ovir?«

Čeh se nasmeje, kakor človek, ki razume vse, kar se godi okrog njega, ter odvrne:

Ona sta vse to opravila skrivoma pred opatom, torej ne vem, kaj je vse bilo, ko je on poizvedel za to, ker sem jaz že poprej odšel. Opat je pač opat — časih zarohni nad gospodično, na to pa sledi neprestano z očmi za njo ter gleda, če je mar ni preveč razžalil. Sam sem videl, kako je nekoč grozno kričal nad njo, na to pa je stopil k škrinji in jej prinesel tako verižico, da lepše celo v Krakovu ni moči dobiti, in jej rekel: »Na!« Ona bo znala ugnati celo opata, kajti niti lastni oči je ne ljubi bolj nego on.«

»Temu je res tako.«

»Kakor je Bog v nebesih.«

Tu sta umolknila oba ter jezdila molče dalje v vetru in metežu; nakrat pa Zbišek pridržal konja, kajti iz gozda se začuje nekak žalosten glas, zaglušen nekoliko z lesnim šumom.

»Kristjani, pomagajte služabniku božjemu v nesreči!«

In v tem hipu prihitel na pot človek, ki je imel na sebi na pol duhovsko, na pol svetovno opravo, obstane pred Zbiškom ter jame klicati:

»Kdorkoli si, gospod, podaj pomoč človeku in svojemu bližnjemu, ki se nahaja v hudi nadlogi.«

»Kaj si ti je zgodilo in kdo si?«

»Jaz sem služabnik božji, dasi še nisem posvečen; splašil se mi je in mi zbežal konj, ki je nosil kovčka s svetimi ostanki. Ostal sem sam brez orožja, večer se že bliža in nevarno je tukaj čakati, ko se že ropna zverina oglašča v hosti. Poginem, ako me ne rešite.«

»Ako bi poginil radi moje krivde,« mu odgovori Zbišek, »moral bi jaz dajati odgovor za tvoje grehe. Toda po čem spoznam, da govoriš resnico, da nisi le kak capin ali lopov, kakoršnih se klati mnogo po deželi.«

»Spoznaš to po kovčkih, gospod. Marsikateri bi dal poln mošnjček zlata, da bi dobil to, kar se nahaja v njih; jaz pa ti hočem dati nekaj zastonj, samo ako vzameš mene in moja kovčka s seboj.«

»Praviš, da si služabnik božji, pa še tega ne veš, da se mora pomagati bližnjemu le radi nebeskih, ne pa radi pozemeljskih nagrad. Toda kako si ohranil svoja kovčka, ako ti je pa ušel konj, ki ju je nosil?«

»Ker so mi konja, predno sem ga našel, volkovi v hosti raztrgali in kovčka sta ostala nepoškodovana. Pa sem ju privlekel semkaj do pota, kjer čakam usmiljenja in pomoči dobrih ljudij.«

Po teh besedah, hote podati dokaz, da govori resnico, je pokazal na dva kovčka, ki sta ležala pod smreko. Zbišek ga je dovolj sumljivo opazoval, kajti zdelo se mu je, da ta človek ni baš posebej pošten; pri tem pa je tudi njegova govornica razodevala, da prihaja od daleč. Ni hotel pa odtegniti mu pomoč, marveč je dovolil, da je vzela s seboj kovčka ter zasedel onega konja, ki ga je vodil za seboj Čeh.

Novo uredništvo naznanja, da bo „Zvon“ prinašal same izvirne stvari; za prevode je drugod dobro poskrbljeno. — Pisateljske nagrade se zvišajo.

Govoriti o dosednji vrednosti „Lj. Z.“ bi bilo odveč, saj je bil naš najboljši mesečnik za književnost in prosveto, zato dobro znan širši javnosti slovenski. Želimo, da to ostane tudi v bodočnosti. Ime g. dr. Zbassnik a nam je porok za to, da ostane „Zvon“ na višini svoje naloge.

„Slovan“. — Mesečnik za književnost, umetnost in prosveto. — V novi ljubljansk D. Hribarjevi tiskarni je začel izhajati z decembrom ilustriran mesečnik z gorenjim imenom. Urednik mu je pisatelj in književnik Fran Govékar, ki je zbral okoli sebe posebno vse mlajše pisatelje, že dobro znane široki javnosti slovenski.

Prvi zvezek leži pred nami. Krasno se priporoča po lični zunanosti, umetniški izvršitvi in vsebini. Slik je deset, med temi dve kot umetniški prilogi. Prva je „Na vrhu“ Ivanke Kobilčeve (slovenske umetnice, ki živi v Sarajevu), druga pa Vosbergova „Zapuščena“; obe ste krasen izdelek v barvotisku. — Vse ostale slike so dovršeno delo v vsakem pogledu.

„Slovan“ je vredno stopil v krog avstrijskih ilustriranih listov. Slovenci smo neobhodno potrebovali tak list, in sramotno bi bilo, ako bi se ne mogel vzdržati. Cena 12 K na leto, dijaki 10 K.

„Nada“ v Sarajevu je verna in marljiva opazovalka duševnega razvoja tudi med nami Slovenci, kar smo z veseljem že čisto omenjali. Tudi zadnja številka od 1. t. m. ima obširno oceno knjig družbe sv. Mohorja. — Ta prekrasni list bi moralo imeti vsaj vsako slovensko društvo!

Dodatno omenjamo, da ima obširno oceno Mohorjevih knjig tudi zagrebška „Prosvjeta“, znan ilustriran list tudi našim čitateljem.

„Zora“ je ime glasilo združene hrvaške, slovenske in srbske mladine. Izhaja v Karlovcu 10 krat na leto in stane le 2 K na leto. — Prvi zvezek prinaša pesmic, črtic in malih književnih studijic. — Enakih poskusov smo videli že mnogo, ali le na kratak čas. Naj bi se ta posrečil kar najbolje!

„Jež“. — V ljubljanski D. Hribarjevi tiskarni začne izhajati šaljiv list „Jež“. — Več glej v posebni prilogi.

Velika pratika za navadno leto 1903. Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba kranjska. Cena 24 vinarjev. Pratika je sestavljena tako, kakor po navadi. V berilu opisuje poroko kneza Windischgrætza z nadvojvodinjo Elizabeto (s sliko), kardinala Missio (s sliko), novo sodnijsko poslopje v Ljubljani (s sliko), najimenitnejša božja pota Marijina ter običajni pogovor pod lipo. Pratika ima tudi velik inseratni del. Vredna je vsega priporočila.

Kako nas Ugarska uzdržava. — Hrvatskomu narodu u oči nove finančialne nagode s Ugarskom. Rieka. Tak je naslov brošuri, ki stane 30 v ter dokazuje s številkami, kako pastersko ravna Ogarska s Hrvatsko. Anonimni pisec pozna temeljito odnošaje, katere opisuje, kakor se vidi iz brošure, ki je kričeč dokaz ogerske objestnosti pa menda tudi hrvatske potrpežljivosti!!

Delavska stanovanja.

(6 nadaljevanje.)

Sicer pa vlada tudi gledé na reformo stanovnih razmer več naziranj, več struj in strank. Prva stranka so takozvani individualisti, ki vidijo rešitev le v popolni svobodi posameznih bitij, v oprostitvi posameznih gospodarskih močij. Pristaši te stranke smatrajo večkrat slabe stanovne razmere kot neizogibne posledice tega, da nimajo najemniki zadostne izobrazbe in potrebne energije, da bi si preskrbeli „dobrih stanovanj“; ali pa mislijo, da so slabe stanovne razmere le mimogredoče prikazni. Hišni posestnik, ki daje v najem slaba stanovanja, ima sicer nekaj časa precejšnje dobičke; toda v interesu hišnih posestnikov je, napraviti dobra stanovanja, ker imajo ljudje rajše dobra nego slaba stanovanja. Posebno so po naziranju

Handbuch der Staatswissenschaften, herausg. von Dr. J. Conrad, Dr. L. E. Elster, Dr. W. Lexis und Dr. Edg. Loening. — Die Arbeiterwohnungsfrage von Dr. Ludwig Sinzheimer.

individualistov visoke najemnine le začasne, nikdar ne trajajoče. Če dobiček iz najemnine in prodajanja hiš presega dobiček iz drugih podjetij, pride toliko kapitala v to čez mero donajajočo gospodarsko stroko, da se mora zopet kmalu stanarine znižati. Kakovost stanovanj in visočina stanarin — tako mislijo individualisti — se spreminja pod vplivom enakih gospodarskih zakonov, kakor pri drugih podjetjih. Povsod dovede svobodna konkurenca do zboljšanja kakovosti in do znižanja cen. V obeh slučajih se mora osebna dobičkarija prilagoditi interesom kupovalca in prodajalca, najemalca in najemodajalca. Zakonodajalstvo in javna uprava imata le nalogo, skrbeti za to, da je najemna pogodba svobodna.

V nasprotju s to stranko meni druga struja, da je sodelovanje javnih oblastev pri tem vprašanju potrebno. Pristaši te struje se sicer tuptam tudi nekoliko razločujejo. Razna mnenja so o načinu, kako naj sodeluje pri reformi stanovanj država na eni, občinski organi na drugi strani, potem kako velika naj bo samostojnost občinskih korporacij napram državi, kako se naj razne naloge in razna dela razdele med državo in občino. Nadalje se nahajajo razlike, ki temelje na problemu, kakšno moč imajo javne oblasti napram privatnikom. Nekateri hočejo dati državi in občinam pravico, da pazijo nad privatnimi podvzetji, da dajejo smeri, po kojih se morajo ravnati privatni hišni posestniki. Drugi zahtevajo pa več od občin, da namreč same hiše zidajo ter jih v svoji režiji upravljajo.

Nekaj popolnoma drugega hoče agrarična stranka. Vsem pristašem te stranke je skupno naziranje, da se slabe stanovne razmere nahajajo edinole v mestih, predvsem v velikih mestih, in da so poljedelski delavci, kar se stanovnih razmer tiče, prav na dobrem. Pri reševanju vprašanja so agrarci različnega mnenja. Deloma se približujejo praktičnim zahtevam individualistov, seveda ne da bi se strinjali z individualističnim utemeljevanjem in nadam. Stanovno bedo v mestih smatrajo kot neko posebnost, ki ne poneha, če ne posežejo vmes javne oblasti — obenem se pa smatra to mizerijo kot nekaj blagoslov, vsaj za poljedelstvo. Slabe stanovne razmere so prav dobro sredstvo, ki odvrtača poljedelske delavce od mest. Drugi pa zahtevajo od države, da naj deluje zoper tendence za pomnoževanje mest, da naj zabrani izseljevanje poljedelskih delavcev v mesta. Na ta način bi se rešil vsaj del prebivalstva, ki bi se sicer tudi polagoma utapljal v velikomestni stanovni bedi.

Agrarci niso edini, ki poskušajo zopet ustvariti razmere, kakoršne so bile v preteklosti. Druga, skoraj enake smotre imajoča stranka je takozvana patrijarhalna stranka, ki ima največ pristašev med velikimi fabrikanti. Eno glavnih naziranj te struje je, da naloga delodajalcev napram delavcem še ni s tem dovršena, da ima delavca v delu in da ga zato plačuje. Kakor je v prejšnjih časih starešina družine, patrijarh, skrbel za vse potrebe svojih podložnikov, prav isto skrb naj bi imel tudi fabrikant napram svojim uslužbencem. K dobrodelnim napravam, ki označujejo to patrijarhalnost, spadajo tudi dobra in zdrava stanovanja. Fabrikant mora skrbeti za bivališča svojih delavcev. To se zgodi na razne načine. Fabrikant zida hiše, ki postanejo po izplačanih obrokih last pri njem uslužbenih delavcev; ali pa dovoli fabrikant posameznim delavcem posojila, da si sezidajo stanovanja, ali pa sezida fabrikant sam hiše ter jih da v najem svojim delavcem. Vsi ti načini so podobni onim, ki so bili pred devetnajst stoletjem.

Dočim hoče ta stranka razširiti delovanje privatnih delodajalcev, hoče peta struja, takozvana marksistovska stranka, odstraniti kapitalistični gospodarski red in s tem privatne delodajalce. Stvaritelji marksizma smatrajo kapitalistični gospodarski red za nesposoben, da bi se s pomočjo istega urajno

zboljšale stanovne razmere delavskih slojev. Na tem temelji tudi njihov svet do delavskih slojev, da naj se pri poskusih reforme stanovanj ogibljejo kapitalističnega gospodarskega reda. Na tem temelji tudi njihovo naziranje, da se morejo le tedaj zboljšati stanovne razmere, če pridejo vsi produkcijski izdelki, torej ne le zemljišče — iz pritrne lastnine v občo lastnino.

(Dolje pride.)

Wilhelmova tekočina za mazanje

„Bassorin“

c. kr. privilegovana 1871.

1 vrček 2 K, poštni zavoj = 15 komadov 24 K.

Wilhelmov c. kr. priv. „Bassorin“ je sredstvo, čegar pomoč je dokazana po znanstvenih preiskavah in praktičnih skušnjah in se proizvaja jedino le v lekarni

Frana Wilhelma

c. kr. dvornega zalagatelja
V Neunkirchen, Spodnje Avstrijsko.

Kot mazilo koristi s tem, da je pomirljivo, ohladi in vložiti bolečino pri boleznih na živcih, v žilah, udih in kosteh.

Zdravniki ga uporabljajo v teh slučajih, posebno ako se te bolezni kažejo po velikih naporih na marširanju ali pri zastaralih boleznih. Rabijo ga tudi h-izolazel, gozdarji, vrtnarji, telovadelci in kolezarji z najboljšim uspehom.

V znak pristnosti je na omotu grb občine trga Neunkirchen (devet cerkva).

Dobiva se v vseh lekarnah.

Kjer se ne dobi, vrši se pošljatelj direktno.

Karol Draščič

pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po iako zmernih cenah.

Najceneji izvir dobrih

ur s 3-letnim pisanim jamstvom

Hanns Konrad,

izval vr ter zlatolca — Most št. 249.
(Češko).

Lastne delavnice ur in fine mehanike.

Dobra rem ura iz niklja glid. 3-75

Fina srebrna rem. ura . . . 5-25

Fina srebrna veržica . . . 1-20

Budnič iz niklja . . . 1-75

1. rdka je odlikovana s c. kr. orlom;

ima zlate in srebrne svetilje iz razstav ter tisoče priznanih pisem. — Ilustrovan cenik zastoj!

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga

z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilne vloge obrestuje po 4½%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno leto, po 5%. — Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila daje na poroštvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali mesečnih obrokih, — proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje.

Zadružniki vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 1. nov. 1902:

Deleži: a) podpisani . . . . . K 1.247.400—

b) vplačani 627.566-02

Dana posojila 1.361.785-33

Dopolnilni zaklad 209.177-16

Vloge 577.105-78

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Načelstvo in nadzorstvo je sklenilo v skupni seji dne 28. dec. 1901. tako:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½%. Stalne vloge od 10.000 kron dalje z odpovedjo 1 leta po 5%. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila: na vknjižbe po 5½%, na varščino ali zastavo 6%, na menice 6%, s ½% uradnino. Glavni deleži koncem leta 6%.

Stanje 31. dec. 1901. (v kronah): Članov 1819 s 7932 deleži po 20 K = 158.640. — Hranilne vloge 1.318.965. — Posojila 1.379.213. — Vrednost hiš 142.643 (v resnici so vredne več). — Reservni zalog 63.014.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar. — Posojila se dajejo le zadružnikom.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,

(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaske potrebe, voštene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno črk na perilo.

Naznanilo.

Znana in zelo obiskovana gostilna

„Tre amici“

v ulici Via Caserma se je preselila v Munsko ulico (Via Monache) v prostore, kjer je bila dosedaj starodavna gostilna pri:

„Belem zajcu“

(„Al lepre bianco“)

Postrežba in jedila izvrstna; toči domača črna in bela vina, vse po zmernih cenah. Z gostilno so združena tudi prenočišča za goste in hlevi za živino.

Za obilno udeležbo se priporoča udani

Ivan Krpan,
gostilničar.

Javni razpis za ponudbe.

Za 6 kilometrov dolgo zvezno cesto med Bačo ob Idriji na cerkljanski državni cesti in Knežo na okrajni cesti Tolmin-Podbrdo oddajo se podjetniku vsa dela v zemlji in skali, potem vsa postranska, zidarska in predorna dela.

Kdor se hoče ponuditi za podjetje, katero se ne odda drugače, nego celo skupaj, ogleda si lahko dotične obrise in načrtne pripomočke od 9. decembra t. l. vsak dan ob predpisanih urah v pisarnici c. kr. načrtovalne ekspozičure v Gorici Via Dreossi št. 16, ter si da izročiti obrazce za ponudbo zraven cenika in sumaričnega proračuna.

Ponudbe s priloženo varščino 2000 kron je podati najkasneje do 27. decembra t. l. o poludne pri podpisani načrtovalni ekspozičuri.

V Gorici, decembra 1902.

C. kr. načrtovalna ekspozičura.

Peter Cotic,
čevljarški mojster
v Gorici, v Gosposki ulici št. 14
priporoča svojo
čevljarstvo delavnico.

Božjast.
Kdor trpi na božjasti, krčih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Dobiva se zastonj in franco v Schwann-Apoteke, Frankfurt a. M.

Razpis službe
zdravnika za sodnijski okraj kobaridski s sedežem v Kobaridu, letna plača 1600 kron; v pojasnilo za druge dohodke se lahko obrne na tukajšnjega zdravnika g. Fr. Votočka. Službo bo nastopiti dne 1. febr. 1903. Prošnje je vložiti do 31. decembra tega leta na županstvo v Kobaridu.

Naznanilo.
Podpisani uljudno naznanja slavnemu občinstvu v mestu in z dežele, da je preselil dne 10. t. m. staroznano gostilno „**Pri belem zajcu**“ iz Nunske ulice v Tržaško ulico št. 3.
V nadi, da mu slavno občinstvo ohrani dosedanje naklonjenost, zagotavlja, da bode skrbel kakor doslej za vsestransko dobro postrežbo. Toči pristna domača črna in bela vina; ima izborna kuhinjo z gorkimi in mrzlimi jedili, da lahko postreže o vsakem dnevnem času. Nadalje ima tudi lepo urejene sobe za prenočišča ptujcev itd. Ima obširno dvorišče za nakladi in razkladi blaga ter prostore za voznike kakor tudi velike hleve za konje in goved.
Svojim rojakom z mesta in dežele se toplo priporoča udani
A. Turel.

Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča
pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.
Dostavlja na dem in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi vzorce.
Cene zmerne. Postrežba poštna

E. LEBHERZ
Gorica
tovarna užigalice
priporoča prebivalcem Primorskega svoje izdelke raznih vrst, posebno izvrstne in zanesljive užigalice
Apollo

Odlikovana tovarna tamburic
J. Stjepušin
Sisek (Hrvatska).
Na zalitevo pošlja vsakokrat razpisne ilustrirane cenike.
Tovarna je bila odlikovana leta 1900. na pariški razstavi ter leta 1896. na lenjiški razstavi v Budimpešti.

Kranjski laneno oljnati firnež, pristen
čisto kranjsko laneno olje
sladko jedilno laneno olje
priporoča

Adolf Hauptmann
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja v Ljubljani.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)
Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima
veliko zalogo **veliko zalogo**
izgotovljenega pohištva vseh slogov
v Solkanu pri Gorici. v Solkanu pri Gorici.
Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanje trgovino pohištva trdke Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom.
Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.
Cene zmerne.
Delo je lično ter dobro osušeno.

Christofle & Co.
c. in kr. dvorni založniki
Heinrichhof Dunaj I. Opern Ring 5.
Teško posrebrnjeno
namizno orodje in posodje vseh vrst
(žlice, vilice, noži itd.)
Priporočani najboljši izdelki izredne trpežnosti.
Največja izbira najlepših modelov.
Ilustrovan cenik na zahtevanje.
Vsi Christoflovi izdelki imajo v jamstvo svoje izvirnosti vtisneno gornjo varnostno znamko in ime Christofle.

Izšel je
Krasen slovenski skladni koledar
za trgovine, obrti, urade, pisarne, šole in posameznike v moderni in elegantni obliki v založništvu trdke
Ivana Bonača v Ljubljani.
Cena je vzlic okusni izdelavi zelo nizka, samo 70 vin., s pošto 20 vin. več in naj se blagovoli ta znesek v znamkah ali po nakaznici naprej vposlati.
Prekupi dobe velik rabat in se na zahtevo doloži cenik.
Prekupi dobe velik rabat in se na zahtevo pošlje cenik.
Trgovci porabijo istega lahko kot lepo novoletno darilo in se brezplačno vtisne njihova firma.
Da ne bode, ako koledar kmalo poide prepozno, prosim gg. naročnike, da se čim preje oglašé kjer se bode na take pri razpošiljavi v prvi vrsti oziralo.

Prošiva zahtevati listke!!
Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nosilce, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber **kuhlnjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov** po brezprimerno nizkih cenah.
Največja trgovina z železjem Konjedic & Zajec v Gorici pred nadškošfjo št. 11.
Edina zaloga stavbnih nosilcev v Gorici.
Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!
Pozor!
Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrđili najine nove ameriškanske blagajne, da je kupil pri naju za 100 K blaga.
Prošiva zahtevati listke!!

Kot prava dobrota
in potreba za vsako družino se izkazuje vsak dan bolj uporaba
Kathreiner-Kneippove sladne kave.
Nobena skrbna gospodinja naj se ne pomišlja dalje uvesti to tečno in zdravo pijačo.
Ni čistejšje prmesi in boljsega nadomestila za zrnato kavo, kjer je ta zdravniško prepovedana.
Kathreiner-Kneippova sladna kava se dobiva pristna ser. o v izvornih zavojkih z varstveno znamko »župnik Kneipp«. Odprto odtehtana ali drugače zavita kava ni nikoli
Kathreinerjeva.